

vinhas, quant los aura bendutz, mas tant cum lo bras (= "char à deux roues") poyra anar entro a la mar au cap de la queda, e aqui que sian ahulhatz (cf. *olhar* "remplir") per lo bendedor (PSW, s. v.). — ¹² Coromines a *Les Presons Imag.*, tot i tenir a l'autògraf *toc de queda*, el reemplaça en el text imprès per *tocar a quietud*: «Era molt tard i feia estona que havien *tocat a quietud*, però ningú pensava en anar a dormir» (O. C., 870a).

Quigolla 'home covard' (Mall., BDLC XIII, 1293-1924, 111), usat en aquesta forma en les *Rondaies* d'AMAlcover, és variant fonètica, dial. mall., de *cagolla* (CAGAR II, 95a55-56), com ho són també *quigador* de *cagador*, *quigaió* de *cagalló*, *quiguera* de *caguera* (AlcM), amb el canvi de *ké* > *ki*- per l'efecte palatalitzador de la *ké* mallorquina.

QUIL, 'suc digestiu', pres del gr. *χυλός* 'suc'. □ ^{1.ª} doc.: *chill*, 1492 «--- tremetre lo *chill* al fetge ---» (Cauliach); Belv. 1805, que escriu *quilo*.

DERIV.: *Quilós* [Lab. 1840]. *Diaquiló* 'emplastre fet, abans, de suc de diferents plantes i, avui, d'un òxid de plom i oli' [1310-13 «item que tot especiayre qui vena guialtea o grípia o *diaquilon*, que sia bo o que venen per bo» (DBal., s. v.); 1409 «dues lliures de *diaquilon*» (AlcM); Cauliach; 1507, Busa-Nebr. «*Diaqualon* [sic], medicina: tetrapharmacum»; 1660, DTo. «*Diaquilon*, unguent: Diachylon» etc.], format amb el prefix *δια-* 'mitjançant', per ser preparat amb suc de plantes.

CFR.: *Quilificar*, *quilificació*, *quilifer* [Lab. 1840, -fero]. *Quilúria*.

Quilè 'borratxo' (Valls, AlcM), mot argòtic igual que *quili* 'home grosser, beneit, covard', «Jo sempre jugo el tot per tot - no soc cap *quili*» (Milà, *Fantasies vulgars*, BDC VII, 55), dit també *quilis* (segons Lab-Salvat) i *quilic* (DECH III, 148b49): són adaptacions del cast. *gili* (variant *gili*), mot de la germania, significat 'beneit, ximple'; aquest darrer mot, com va mostrar M. L. Wagner (*Notes arg. barc.*, 63), prové del gità espanyol *jili* 'inocent, cándid', derivat de *jil* 'fresc', *jilar* 'refredar' del gitano d'altres països; veg. també DECH III, 148-9, s. v. *gili*.

QUILLA, 'carena de nau o de qualsevol embarcació', pres del fr. *quille* id., i aquest del germànic: la font del mot francès sembla trobar-se en l'escand. ant. *kilir*, plural de *kjopl* id. □ ^{1.ª} doc.: Lab. 1840.

Aquest diccionari ens dona una sèrie de frases com: *estar en quilla* 'estar en construcció una embarcació', *ensenyar la quilla al sol* 'inclinat-se l'embarcació amb la força del vent fins que bolca', *fondejar amb la quilla* 'encallar-se l'embarcació en l'arena o en el fang per no trobar prou aigua', *plantar la quilla* 'assentar la quilla per a començar a construir l'embarcació'.¹ Segons JAmades-EROig, *Voc. de l'art de naveg.* (BDC XII, 61a) *quilla* s'usa avui a Cat., Val. i a les Balears: de fet, ha reemplaçat gairebé pertot la vella paraula

CARENA. Una forma *quiria* es reporta de Móra d'Ebre (JAmades, BDC xxii, 1934, 190).

El mot es documenta en castellà des de les primeries del S. XVI (ja en Colom, 1504) i també en portuguès (*quilha*); l'ital. *chiglia* figura en una traducció feta del portuguès en el S. XVI, però en aquesta llengua no s'arrela bé fins al S. XIX, havent-se mantingut fort el mot originari *carena*. En francès d'altra banda *quille* apareix des de 1382, i l'angl. *keel* des del 1352. La font última sembla ser l'escandinau; hi ha certa dificultat fonètica, és veritat, però es pot eliminar suposant que s'empraria el plural *kilir* amb sentit col·lectiu atès que diverses fustes en conjunt fan la quilla; més dades i bibliografia a l'article *quilla* del DECH IV, 731b-732a.

DERIV.: *Quillat*, -ada, adj., *barca quillada* 'provista de quilla (ja en construcció)' [registrar a l'Escala, 1937; altrament la seva inclusió en el Dfa. fou suggerida per Fontserè en nota]; d'ací s'ha dit, per extensió de la idea de 'proveït de l'essencial' i 'ben proveït', 'ben arreglat, ben vestit', sentit que AlcM localitza a l'Emp. i a Badalona amb l'exemple «Aquesta noia va molt *quillada*». D'on el verb *quillar-se* 'arreglar-se a fi de fer goig' (Dfa.).²

Quillat, m. 'embarcació gran de vela llatina que es distingeix per tenir la proa i la popa en angle recte amb la quilla' [Dfa.]; es diu a més segons aquest diccionari d'una 'embarcació més petita, de buc alt i estret, amb la roda de proa formant un angle recte amb la quilla'. JAmades-EROig (BDC XII, 61), referint-se a la primera d'aquestes embarcacions diuen que la quilla és un xic pronunciada: aquest element sembla ésser a la base de la denominació *quillat*.

Contraquilla 'peça que cobreix la quilla per la part inferior de la nau i que reforça la quilla i les peces que hi van clavades' [Dfa.; ja en Lab. 1839]. *Sobrequilla* 'peça de fusta que va damunt la quilla i en la qual descansen les quadermes' [Dfa.]; ja en Lab. 1840, s. v.; JAmades-EROig, BDC XII, 66, que la localitzen a Blanes; L. P. Flores, *La navegació a València: «sobrequilla: paramitjal; premolla»* (Misc. Fabra, p. 339). Notem a més *falsa quilla*, sinòn. de *sabata*, 'post que porten alguns velers sota la quilla per a resguardar-la' [Dfa., s. v. *sabata*; L. P. Flores, l. c., p. 330: *falsa quilla* 'sabata' (escriu *sap*-)].

¹ Per a aquesta fraseologia, Labèrnia sembla haver-se servit del *Diccionario marítimo español* (Madrid 1831), s. v. *quilla*; en aquest diccionari, evidentment oficial del govern espanyol, es donen equivalents francesos i italians, i s'hi inclouen, a més, mots catalans si bé sense distingir entre ells i els castellans — ² AlcM s. v. *quillar* dona aquest verb com a acc. 2.ª en refl. mentre com a 1.ª acc. (tr.) posa el sentit de 'alçar, posar dret i amunt' (pir.-or.) amb dos exemples del vallespirenc Caseponce «*Quillat* a salt d'un aybre ---», «*Quillada* sus les potes ---»; notem que aquest *quillat* no té res a veure amb *quillar-se*, sinó que és del verb *quillar* 'posar dret', derivat de *QUITLLA* 'bitlla'; la confusió va resultar de la grafia de Caseponce, que de fet en un altre